

Павленко А. В., здобувачка вищої освіти IV курсу, групи СП-171
Науковий керівник – **Чепурна Г. Л.**, кандидат психологічних наук
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДА

Людина в процесі своєї життєдіяльності в суспільстві піддається різноманітним впливам з боку оточення та суспільства загалом, під час взаємодії індивіда з соціумом відбувається її соціалізація та формування його як особистості. Соціалізація здійснюється завдяки певним соціально-психологічним механізмам, завдяки яким в свою чергу людина засвоює моделі поведінки в суспільстві, формуються ціннісні установки, виникає власний світогляд. Проблема становлення індивіда в суспільстві, що саме впливає на формування особистісних властивостей, як відбувається засвоєння ролей, установок тощо, визначення основних механізмів соціалізації завдяки яким саме відбується формування особистості, займає значне місце у розрізі наукових досліджень в галузях психології, соціології, педагогіки.

На сьогодні не існує загально-визначеної класифікації механізмів соціалізації, їх аналізу чи єдиного трактування. Наприклад з точки зору прихильників психоаналітичного тлумачення соціалізації, механізмами є переведення внутрішніх стимулів особистості у соціальні прийняті норми. Відповідно пояснення механізмів соціалізації, згідно теорій біхевіоризму, вони є зовнішнім стимульним підкріпленням певної поведінки та вчинків. Згідно, наприклад, визначення А. М. Мудрика механізмами соціалізації є певні соціально-психологічні впливи середовища індивіда, які сприяють інтеріоризації групових норм та цінностей [1, с. 66-71].

Тож відповідно різних спроб класифікації механізмів в різноманітних наукових теоріях можна зазначити як:

- ідентифікація, що розглядається, як процес уподібнення індивіда з одним із батьків, прояв едипового комплексу, коли дитина засвоює особливості жіночої чи чоловічої ролі;
- імітація розглядається як процес усвідомлюваного прагнення індивіда копіювати певні моделі поведінки;
- сублімація є процесом проявлення інстинктів індивіда через суспільно прийнятні думки і дії з метою пристосування до змінних умов та ситуацій;
- реактивні утворення є зворотніми реакціями та діями індивіда відповідно соціально-схвальної поведінки на протилежність поведінки, що осуджується, критикується суспільством [3, с. 357-369].

Згідно, наприклад, інших теорій, процес освоєння особистістю соціальних ролей вважають основним механізмом соціалізації. Деякі вчені умовно поділяють механізми соціалізації на три групи: наприклад, неусвідомлювані, до яких відносять навіювання, зараження, наслідування поведінки, ідентифікацію; до усвідомлюваних, наприклад, відносять авторитет, референтну групу; третю складають системи покарань та заохочень, затверджених в суспільстві [2, с. 118-121].

Можна підкреслити, що питання визначення загально-прийнятої класифікації механізмів та їх тлумачення досі мають суперечливі пояснення в різних теоріях. Також варто зазначити, що дослідження механізмів соціалізації, особливості їх протікання, безумовно є дуже важливим, адже визначення особливостей процесу соціалізації дає можливість до розуміння формування особистості в суспільстві та може допомогти у

попередження девіацій у розвитку індивіда, виникненні деструктивних форм поведінки та навіть у процесі реабілітації.

Список використаних джерел

1. Алексеєнко Т. Ф. Соціалізація особистості можливості та ризику: соціально-педагогічний аспект. К. : Педагогічна думка, 2008. 153 с.
 2. Каськов І. В. Соціально-психологічні особливості соціалізації особистості в сучасних умовах. *Вісник Національного університету оборони України*. 2015. № 46, С. 117-122.
 3. Москаленко В. В. Соціалізація особистості – монографія. К. : Фенікс, 2013. 539 с.
-

Приходько Н. В., здобувачка вищої освіти 1 курсу магістратури, група МСПДп-201
Науковий керівник – **Чепурна Г. Л.**, к.психол.н.
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

СПІВЧУТТЯ ДО СЕБЕ ЯК УМОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Специфіка професії фахівця соціальної сфери передбачає велику кількість ситуацій з високою емоційною насиченістю і комунікативною складністю міжособистісного процесу. Відтак актуальним є пошук шляхів розвитку тих особистісних характеристик фахівця соціальної роботи, які б могли забезпечити ефективне професійне здійснення та збереження власного психологічного здоров'я. Однією з таких характеристик виступає концепт «співчуття до себе».

Особливо важливе значення вивчення феномену «співчуття до себе» є в психології та соціальній роботі. В процесі розвитку психології як науки було помічено, що досягнення стану щастя та задоволення від життя дуже залежить від того, як людина ставиться до себе, чи може прийняти себе такою як є, із слабкостями та вразливістю, не критикувати себе за помилки та невдачі. Саме тому, і з'явився підхід, який культивує співчутливе, неосудливе ставлення до себе.

Феномен співчуття до себе може здатися схожим на самооцінку, але ці поняття багато в чому відрізняються. Самоповага відноситься до нашого почуття власної гідності, цінності або того, наскільки ми себе любимо. Хоча немає сумнівів в тому, що низька самооцінка проблематична і часто призводить до депресії і відсутності мотивації, спроби домогтися більш високої самооцінки також можуть бути проблематичними.

Ідея «співчуття до себе» сягає коренями в східну філософію Буддизму і є одним із його ключових понять [2]. Термін «співчуття» (karuna, санскр.) означає співпереживання людям та іншим живим істотам. Згідно із формулюванням, запропонованим одним із ведучих експертів теми «співчуття до себе» доктором наук, Крістін Нефф, «співчуття до себе – це бути відкритим та зворушеним власним стражданням, переживати почуття турботи та доброти до себе, мати неосудливе ставлення до власної недосконалості та невдач, та розуміти, що особистий досвід є частиною загальнолюдського досвіду». І хоча поняття «співчуття до себе» походить із Буддизму, однак, буде справедливим відмітити, що про доброзичливе ставлення та любов до себе та інших людей йде мова як у Християнстві, так і в інших релігійних традиціях [2].